26
පාඩම

මිහින්තලාවයි දහම් අමාවයි

බුදු දහම ලක්දිවට පැමිණියේ ක්‍රි.පූ. 3වන ශතවර්ෂයේදී ය. ඒ වන විට ලංකාවේ මුල් බැසගත් ආගමක් නොවී ය. එවකට තිබූ ඇදහිලි විශ්වාස අතර යක්ෂයන් පිදීම ප්‍රධාන විය. පණ්ඩුකාභය රජු චිත්තරාජ, කාලවේල යන යක්ෂයන් දෙදෙනාට දේවාල කරවූ බව මහාවංශයේ සඳහන් වේ. අනෙක් අතට ඔවුන් රජුගේ ම හිතවතුන් ලෙස සිට මියගිය වුන් බැවින් එය මළවුන් පිදීමේ සිරිතක් ලෙසට සැලකිය හැකි ය. මේ අවධියේ දඹදිව තිබූ විවිධ ආගම්වල පූජකයන් ද ලංකාවට සංක්‍රමණය වී සිටි බවට සාධක හමුවේ. ඒ අතර බ්‍රාහ්මණයෝ ද වූහ. පණ්ඩුකාභය කුමරුට ශිල්ප ඉගැන්වූයේ ද බ්‍රාහ්මණයෙකි. තව ද පණ්ඩුකාභය රජු ජෝතිය, ගිරි හා කුම්භණ්ඩ යන නිගණ්ඨයන්ට ආරාම කරවූ බවට සඳහන් වීමෙන් ජෛනයන් හෙවත් නිගන්ඨයන් ද මෙහි වාසය කළ බව පෙනී යයි. පසුකලෙක වළගම්බා රජු අභයගිරිය ඉදිකරවූයේ ඒ ගිරි නිගන්ඨයාගේ අසපුව තිබුණු තැන ය. මීට අමතරව පරිබ්‍රාජකයන් ආජීවකයන් වැනි ශ්‍රමණයන් ද ලක්දිව ගැවසී තිබේ. පණ්ඩුවාසදේව, භද්දකච්චායනා වැනි අය දඹදිවින් මෙරටට පැමිණ ඇත්තේ පරිබ්‍රාජක වැනි තවුස් වෙස් ගෙන ය. එයින් පෙනෙන්නේ ඔවුන් මෙරටට ජනයාට හුරුපුරුදු අය වූ බවයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ තෙවරක් ම ලක්දිවට වැඩම කළහ. එයින් නාගදීපයට හා කැළණියට වැඩම කළ අවස්ථාවල දී මුහුදුකරයේ ජීවත්වූ නාග ගෝත්‍රිකයෝ බුදුන් සරණ ගියහ. මහියංගනයට වැඩි පළමු ගමනේ දී කඳුකරයේ විසූ සුමන දිව්‍යරාජයා බුදුරදුන් සරණ ගියේ ය. ඔහුගේ ආරාධනය පරිදි සමනළ කන්දට වැඩම කළ උන්වහන්සේ එහි සිරිපා සටහන් තැබූහ. එසේ ම ඒ අවස්ථාවේ සොළොස්මස්ථාන පිහිටි තැන්වල උන්වහන්සේ ස්වල්ප වේලාව බැගින් වැඩහුන් බව සඳහන් වේ. එහෙත් මේ කිසිවක් නිසාවත් කිසිම ආගමක් ලංකාවේ බලවත් ආගමක් ලෙස පිළිගැනී තිබුණේ නැත.

අශෝක රජතුමාගේ ධර්මප්‍රචාරය

අශෝක රජතුමා දඹදිව එක්සේසත් කොට දිග්විජය නවත්වා ඒ වෙනුවට ධර්මවිජය ආරම්භ කළේ ය. ඒ අනුව පළමුකොට එතුමා අවට රටවල් සමග මිත්‍ර සම්බන්ධතා ඇතිකර ගත්තේ ය. ලංකාවේ තිස්ස රජතුමා ද එතුමාගේ ජයග්‍රහණයට සුභපතා දූතයන් අත පඬුරු යැවී ය. එතැන් සිට දෙදෙනා නොදුටු මිතුරෝ වූහ. අශෝක රජතුමා තිස්ස රජතුමාට රජකෙනෙකුට අවශ්‍ය රාජකීය භාණ්ඩ තෑගි කර එවා නැවත අභිෂේක කරන ලෙස ඉල්ලා සිටියේ ය. තමනුත් තෙරුවන් සරණ ගිය බැවින් තිස්ස රජුටත් තෙරුවන් සරණ යන ලෙස ද දන්වා එවී ය. ඒ අනුව තිස්ස රජු තෙරුවන් සරණ ගොස් නැවත අභිෂේක කළේ ය. ලක් රජු කෙරෙහි අශෝක රජතුමාගේ සැලකිල්ල කෙතරම් වීද යත් තම ගෞරව නාමය වූ 'දේවානම්පිය' යන්න ද තිස්ස රජුට ප්‍රදානය කර එවී ය. එතැන් සිට ලක්රජු දේවානම්පිය තිස්ස නම් විය.

මහින්දාගමනය

මිහිඳු මා හිමියන් ලක්දිවට වැඩම කළේ ක්‍රි.පූ. තුන්වන ශතවර්ශයේ මැද භාගයේ පොසොන් පොහොය දිනක ය. එකල පොසොන් පොහොය දිනය නැකැත් කෙළි දිනයකි. දෙවනපෑතිස් රජතුමා ද එදින මිහින්තලයේ දඩ කෙළියේ යෙදී සිටියේ ය. ඒ මස් පිණිස නොව ක්‍රීඩා පිණිසත්, ශිල්ප දැක්වීම පිණිසත් ය. අම්බස්ථලයට වැඩමවා සිටි මිහිඳු මාහිමියන් ඇතුළු දූත පිරිස ලක්රජුට මුණ ගැසුණේ ඔහු මුවෙකු පසුපස ලුහුබඳිද්දී ය. ''තිස්ස'' යැයි තමන් අමතනු ඇසී නැවතී බැලූ රජතුමාට මිහිඳු මා හිමියන් වහන්සේ

සමණා මයං මහාරාජ - ධම්මරාජස්ස සාවකා
තවෙව අනුකම්පාය - ජම්බුදීපා ඉධාගතා

යනුවෙන් තමන් කවුරුද කුමක් සඳහා පැමිණියේදැයි පැහැදිලි කළහ. මේ තම නොදුටු මිතුරාගේ පුතණුවන් බව හඳුනාගත් රජු උන්වහන්සේ ප්‍රධාන පිරිස සාදරයෙන් පිළිගෙන අඹ සෙවණක වඩා හිඳුවී ය. එහිදී අඹ ප්‍රශ්නය සහ ඥාති ප්‍රශ්නය අසා රජතුමාගේ නුවණ මට්ටම තේරුම්ගත් මිහිඳු හිමියෝ රජුට **චූලහත්ථිපදෝපම සූත්‍රයෙන්** දහම් දෙසූහ. එය තුනුරුවන් කෙබඳු ද යන්නත් රහත් බව හා චතුරාර්ය සත්‍ය වැනි ප්‍රධාන ඉගැන්වීම් පිළිබඳවත් කරුණු ඇතුළත් අගනා සූත්‍රයකි. එයින් රජතුමාට බුදු දහමත් බුදුරදුන් සහ මහසඟරුවනත් පිළිබඳ මූලික දැනුමක් ඇතිවිය. රජතුමා බුදුදහම වැළඳගත්තේ ය. එදා මහින්ද මා හිමියන් සමග ඉට්ඨිය, උත්තිය, සම්බල, භද්දසාල යන රහතන් වහන්සේලාත් සුමන සාමණේරයන් සහ භණ්ඩුක උපාසකයනුත් යන සය දෙනෙක් පැමිණියෝ ය. එයින් සුමන සාමණේරයෝ සංඝමිත්තාවගේ පුතණුවෝ ය. භණ්ඩුක උපාසකයා මිහිඳු මා හිමියන්ගේ සුළු මවගේ දියණියගේ පුතනුවණන් ය.

එදා සැගිරියේ ම විසූ දූත පිරිස් පසුදා රජුගේ ඇරයුම් පරිදි අනුරපුර අගනුවරට වැඩම කළහ. රජතුමා දන් පිළිගැන් වූ අතර මහතෙරණුවෝ රැස්ව සිටි පිරිසට පේතවත්ථු සහ විමානවත්ථු කතාපුවත්වලින් අනුමෝදනා කළහ. ඒවායේ ඇතුළත් වන්නේ කළකම් පල දී ප්‍රේතලොව සහ දෙව්ලොව උපන් අයගේ කතාපුවත් ය. එතැන්සිට දිගට ම ධර්මදේශනා පැවැත්විණ. ඒ දේශනා අතර නිරා දුක ගැන කියැවෙන **දේවදූත** සූත්‍රයත්, දියුණුවන්නන් හා පිරිහෙන්නන් ගැන කියැවෙන **බාලපණ්ඩිත** සූත්‍රයත් ප්‍රධාන වේ. එමගින් සුවසේ විසීමට කෙනෙකුට සදාචාරයේ ඇති වැදගත්කම පහදා දුන් අතර ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනය පිළිබඳ ව අලුත් අරමුණක් ඇති නව දර්ශනයක් ශ්‍රාවක ජනයා තුළ පහළ විය.

මුලින් ම දූත පිරිස වැඩ සිටියේ මහමෙව්නා උයනේ පිහිටි රජමාලිගයේ ය. ඒත් රජතුමාගේ බලවත් ඇවටිල්ල නිසා ය. අනතුරුව දෙවනපෑතිස් රජතුමා මහමෙව්නා උයන ද උන්වහන්සේලාට අතපැන් වත්කොට පිදී ය.

මහමෙව්නා උයන සඟසතු කිරීමෙන් පසු මිහිඳු හිමියෝ එම භූමියේ බුද්ධ සාසනයේ මූලස්ථානය වූ මහාවිහාරය පිළියෙල කරන්නට කටයුතු කළහ. ඒ සඳහා භූමිය මැනීමේදී රජතුමා තමන්ගේ මාලිගාවත් ඒ භූමියට ම ඇතුළත් කොට මනින ලෙස ඉල්ලා සිටියේ ය. එසේ කළේ තමන්ටත් සාසනික නීතියට අනුව කටයුතු කළ හැකි ය කියා ය. මෙය ලංකාවේ රජතුමා සාසනයට අවනත කෙනෙක් විය යුතු ය යන සම්ප්‍රදාය ඇතිවීමට ප්‍රධාන කාරණය විය.

අනතුරුව මිහිඳු හිමියන්ගේ කැමැත්ත පරිදි වෙන ම ආවාස ගෙයක් ඉක්මනින් තනවන ලදි. එය මැටියෙන් තනා කොළ අතු දමා පිළිස්සීම නිසා කලු පැහැ ගත්තේ ය. එනිසා එය **කාලපාසාද** නමින් ප්‍රකට විය. එම ආරාමය **තිස්සාරාමය** නම් විය.

නොබෝදවසකින් දෙවනපෑතිස් රජු දූන් බුදුසසුන මෙරට පිහිටියේ දැයි තෙරුන් වහන්සේගෙන් විචාළේ ය. උන්වහන්සේගේ පිළිතුර වූයේ ලංකාවේ දෙමව්පියන්ගෙන් ලංකාවේ ම උපන් පුතෙකු ලංකාවෙහිදී ම පැවිදි වී ලංකාවෙහිදී ම විනය හදාරා ලංකාවෙහිදී ම විනය සංගායනා කළ විට සසුන මුල්බැස ගත්තා වන්නේ ය යනු ය. මෙයින් ප්‍රකට වන්නේ බුදුසසුන ලංකාවට පවරාදීමට මිහිඳු හිමියන්ට කොතරම් උවමානවක් තිබුණේ ද යන්නයි. මේ අරමුණ නොබෝ කලකින් අරිට්ඨ තෙරණුවෝ ඉටු කළහ.

මහින්ද තෙරුන් ඇතුලු දූත පිරිස විසිහය දවසක් අනුරාධපුරයේ වැඩ විසූහ. වැඩකටයුතු සීඝ්‍රයෙන් කෙරීගෙන ගියේ ය. අලුත් ධර්මයෙහි අගය වැසියන්ට පහදා දෙනු වස් උන්වහන්සේ **අග්ගික්ඛන්දෝපම, ධම්මචක්කපවත්වන** ආදි සූත්‍ර දේශනා රාශියක් කළහ. විසිහත්වෙනි දවසේ උන්වහන්සේලා අනුරාධපුරයෙන් නික්ම වස්වසනු පිණිස මිහින්තලයට වැඩම කළහ. එදා ම රජතුමාගේ බෑණනු වූ මහා අරිට්ඨ අමාත්‍යයා තවත් පනස්පස්දෙනෙකු සමග පැවිදි විය. මේ වන විට වස්විසීමට භික්ෂූන් හැටදෙනමක් වූහ. ඔවුන්ට එහි ආවාස නොතිබූ බැවින් දෙවනපෑතිස් රජතුමා වර්තමාන කණ්ඨක චෛත්‍යය අවට පිහිටි ගල්ලෙන් හැට අටක් සුද්ධ පවිත්‍ර කරවා ආවාස හැටියට සකස් කරවී ය.

මේ අතර මහා නාග යුවරජුගේ මෙහෙසිය වූ අනුලා දේවිය හා පිරිවර ස්ත්‍රීහු පැවිදි වීමට කැමැත්ත පළ කළෝ ය. ස්ත්‍රීන් පැවිදි කිරීම තමාට කළ නොහැකි බැවින් ඒ බව දඹදිව අගරජුට දන්වා තම නැගණිය වූ සංඝමිත්තා රහත් තෙරණිය වැඩමවා ගන්නා ලෙස තෙරණුවෝ දැන්වූහ. ඒ අනුව දෙවනපෑතිස් රජතුමා සංඝමිත්තා තෙරණිය වැඩමවා ගෙන එන ලෙසත් ඒ සමගම ශ්‍රී මහා බෝධියේ ශාඛාවක් ද වැඩම කරවන ලෙසත් ඉල්ලා අශෝක රජු වෙත දූත පිරිසක් යැවී ය. සංඝමිත්තාවන් පැමිණෙන තෙක් අනුලා දේවිය ඇතුලු පිරිස දසසිල් රකිමින් නගරයෙහි එක් පසෙක ඔවුන් සඳහා කරවන ලද උපාසිකා විහාරයේ වාසය කළහ.

වස් කාලයෙන් පසු මිහිඳු මාහියන්ට ලක්දිව සර්වඥ ධාතු නිදන් කොට සෑයක් ඉදිකරවීමට අවශ්‍ය විය. ඒ අනුව ඒ සඳහා ධාතුන් වහන්සේ වැඩමවා ගෙන ඒමට අශෝක රජු වෙත දූතයෙකු ලෙස සුමන සාමණේරයන් වහන්සේ පිටත් කරන ලදි. උන්වහන්සේ අශෝක රජතුමාගෙන් බුදුරදුන්ගේ දකුණු අකුදාව ද, බුදුරදුන්ගේ පාත්‍රා ධාතුව ද ඇතුලු වෙනත් ධාතු රැසක් ද ලබාගෙන ආහ. එම ධාතුන් වහන්සේලා මද කලක් මිහින්තලයේහිම කඳුමත තැන්පත් කරන ලද අතර එහි පුදපූජා සිදුවූ බැවින් එතැන්පටන් එය **චේතියගිරි (සෑගිරි)** නම් විය. දකුණු අකුධාතුව තැන්පත් කොට ථූපාරාමය දාගැබ තනන ලද්දේ ය. එය ලංකාවේ ඉදිකරන ලද ප්‍රථම ස්තූපයයි.

මෙහෙණ සස්න සහ ශ්‍රී මහා බෝධිය

උඳුවප් මාස පුන් පොහොදා සංඝමිත්තා තෙරණිය ශ්‍රී මහා බෝධි ශාඛාව ද රැගෙන වැඩම කළා ය. අනුලා දේවිය ඇතුලු පිරිවර ස්ත්‍රීහු මෙහෙණි සස්නෙහි පැවිදි වූහ. ඔවුන් වැඩසිටි උපාසිකා විහාරය එතැන් පටන් **හත්ථාළ්හක** නමින් මෙහෙණි ආරාමයක් බවට පත්විය. සඟමිත් තෙරණියෝ ද එහි වැඩවාසය කළෝ ය.

බෝධිරෝපණය මහත් උත්සවශ්‍රීයෙන් කරන ලදි. එම උළෙලට ලංකාවේ සිව්දෙසින් විවිධ රාජකීය නියෝජිතයෝ පැමිණ සිටියහ. ශ්‍රී මහා බෝධියට උපස්ථාන පිණිස අශෝක අධිරාජයා විසින් ම දහඅට කුලයක ජනයා එවනු ලැබූහ. ඔවුන් ලංකාවේ විවිධ කලා ශිල්ප බිහි කිරීමට දායක වූ බව සඳහන් වේ. ශ්‍රී මහා බෝධියෙන් හටගත් අංකුර ලංකාවේ විවිධ තැන්වල රෝපණය කරන ලදි. එසේ රෝපණය කරන ලද තැන් තිස් දෙකකි.

ශ්‍රී මහා බෝධියත්, පාත්‍රා ධාතුවත් මෙරට බුදු දහම සංකේතවත් කරවන ප්‍රධාන සංකේත දෙකක් විය. බෞද්ධ සංස්කෘතිය මෙහි පිහිටීමට ප්‍රබල සාධක දෙකක් ද විය. පාත්‍රා ධාතුව මෙහි වැඩ සිටීම සැලකුණේ බුදුරදුන් වැඩසිටීම ලෙස ය. එය තැන්පත් කරන ලද්දේ රජ ගෙදරම ය. එය රාජ්‍ය සංකේතයක් ලෙස ද සලකන ලදි. වළගම්බා රජු දවස රජමැදුර වැටලූ ද්‍රවිඩයන් පාත්‍රා ධාතුව පැහැරගෙන ගියේ නැවත එය රැගෙන අවුත් ලංකාවේ රජකමට උරුමකම් කීමට ය. පසුකලෙක එම තැන ලැබුණේ දන්ත ධාතුවටයි.

ලංකාවට වඩින විට මිහිඳු තෙරණුවෝ දෙතිස් වියේ පසු වූහ. උන්වහන්සේ පුරා අසූ වසක් ආයු වළඳා දෙවනපෑතිස් රජු ඇවෑමෙන් රජ පැමිණි උත්තිය රජුගේ (ක්‍රි.පූ. 200) අටවැනි වර්ෂයේ දී සෑගිරියේදී ම පිරිනිවන් පෑහ. උන්වහන්සේගේ ධාතු නිදන් කොට සෑගිරියේ ස්තූපයක් කරවන ලදි. ඊළඟ අවුරුද්දේ දී සංඝමිත්තා තෙරණියෝ ද අනුරාධපුර හත්ථාළ්හක මෙහෙණවරයේදී පිරිනිවන් පෑහ.

මිහිඳු මාහිමියන්ගේ ලංකාගමනය සිංහල සංස්කෘතියේ ආරම්භය ලෙස සැලකිය හැකි ය. උන්වහන්සේ ලංකාවට අලුත් ආගමක් පමණක් නොව එවකට කීර්තියෙන් අගතැන්පත් මුළු සභ්‍යත්වයක් ම මෙරටට ගෙනා සේක. සංඝාරාම සහ චෛත්‍ය ඉදිකිරීමත් ඒ සමගම මෙරටට කලාව හා ගෘහනිර්මාණ ශිල්පය ඇබ්බැහි කිරීමත් උන්වහන්ගෙන් සිදුවූ මෙහෙවරකි. මිහිඳු මාහිමියන් වහන්සේ සිංහල සාහිත්‍යයේ ආදි කතෘවරයා ලෙසද සැලකිය හැකි ය. උන්වහන්සේ ත්‍රිපිටක අටුවා ලක්දිවට ගෙනවුත් දීපවාසීන්ගේ යහපත සඳහා හෙළබසට පෙරළා තැබූ බව බුද්ධඝෝෂ මාහිමියෝ සඳහන් කරති. මෙසේ උන්වහන්සේ සිංහල භාෂාව සාහිත්‍ය භාෂාවක් බවට පත්කොට එහි සාහිත්‍යාරම්භය ද සිදු කළහ. උන්වහන්සේ අශෝක බෝධිය ද මෙරටට ඇබ්බැහි කරන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය. එපමණක් නොව සිංහල ස්ත්‍රීන්ගේ ජීවිතය හා චරිතය හැඩගැස්වීම සඳහා සංඝමිත්තා තෙරණිය ද එබඳු ම මෙහෙයක් සිදු කළා ය. මහින්දාගමනය වනාහි ලංකා සංස්කෘතියේ ආරම්භය වූවා සේම ඉන්දියාව හා ලංකාව අතර පැවති සාමාජික, සංස්කෘතික හා රාජ සම්බන්ධතා රාශියක කුළුගැන්වීමකැ'යි වල්පොල රාහුල හිමියෝ ලක්දිව බුදුසමයේ ඉතිහාසයේ දී සඳහන් කරති.

අභ්‍යාස

01. මහින්දාගමනයට පෙර ලක්වැසියන් බුදුදහම ගැන දැන සිටි බවට සාධක තුනක් ඉදිරිපත් කරන්න.
02. අශෝක රජතුමා ධර්මදූතයන් යැවූ රටවල් අතරින් ලංකාවට විශේෂ සැලකිල්ලක් දක්වූ බවට ඔබට පෙනෙන සාධක මොනවාද?
03. මහින්දාගමනයෙන් ලංකාවේ සිදුවූ පරිවර්තනය සහ සංස්කෘතික ප්‍රබෝධය පිළිබඳ ව කෙටි සටහනක් ලියන්න.